

VABARIIGI VALITSUS

M Ä Ä R U S

Tallinn

Kõrvemaa maastikukaitseala kaitse-eeskiri¹

Määrus kehtestatakse looduskaitseseaduse § 10 lõike 1, § 11 lõike 1 ja § 12 alusel.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Kõrvemaa maastikukaitseala kaitse-eesmärk

(1) Kõrvemaa maastikukaitseala² (edaspidi *kaitseala*) eesmärk on kaitsta:

- 1) piirkonnale iseloomulikke maastikuilmet, pinnavorme, kaitstavaid looduse üksikobjekte, magevee elupaiku, niidu-, soo- ja metsakooslusi, sealhulgas laane- ja salumetsi, elustiku mitmekesisust, kaitsealuseid liike ning olulisi lindude rändepeatuse- ja pesitsuspaiku;
- 2) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) nimetab I lisas. Need on liiva-alade vähetoitelised järved (3110)³, vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140), looduslikult rohketoitelised järved (3150), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), liigirikkad niidud lubjavesel mullal (6270*), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), allikad ja allikasood (7160), nõrglubja-allikad (7220*), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (9060), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) ja lammi-lodumetsad (91E0*);
- 3) liike, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ nimetab II lisas ja nende elupaiku. Need liigid on kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), palu-karukell (*Pulsatilla patens*), kollane kivirik (*Saxifraga hirculus*), eesti soojumikas (*Saussurea alpina subsp. esthonica*) ja tõmmuujur (*Graphoderus bilineatus*);
- 4) kaitsealust taimeliiki lehitut pisikäppa (*Epipogium aphyllum*) ja tema elupaika;
- 5) liike, mida Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25) nimetab I lisas ja I lisas nimetamata rändlinnuliike ning nende elupaiku. Need on must-toonekurg (*Ciconia nigra*), kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), habekakk (*Strix nebulosa*), väikepistrik (*Falco columbarius*), karvasjalg-kakk (*Aegolius*

funereus), metsis (*Tetrao urogallus*), laululuik (*Cygnus cygnus*), sarvikpütt (*Podiceps auritus*), kanakull (*Accipiter gentilis*), laanerähn (*Picoides tridactylus*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), õõnetuvi (*Columba oenas*), öösorr (*Caprimulgus europaeus*), musträhn (*Dryocopus martius*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), teder (*Tetrao tetrix*), mudatilder (*Tringa glareola*), heletilder (*Tringa nebularia*), hallõgija (*Lanius excubitor*), kiivitaja (*Vanellus vanellus*), piilpart (*Anas crecca*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*) ja sõtkas (*Bucephala clangula*).

(2) Kaitseala maa- ja veeala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kolmeteistkümneks sihtkaitsevööndiks ja üheks piiranguvööndiks.

(3) Kaitsealal tuleb arvestada looduskaitseseaduses sätestatud piiranguid käesolevas määruses ettenähtud erisustega.

§ 2. Kaitseala asukoht

(1) Kaitseala asub Harju maakonnas Anija vallas Mustjõe, Voose, Vetla, Pikva külas ja Aegviidu alevis; Kose vallas Kõrvenurga, Laane, Kiruvere ja Vanamõisa külas; Järva maakonnas Paide linnas Sõmeru, Purdi, Nurme, Võõbu, Puiatu, Kirisaare, Oeti ja Allikjärve külas; Järva vallas Vetepere, Lehtmetsa, Kaalepi, Mägede, Järva-Madise ja Mõnuvere külas; Lääne-Viru maakonnas Tapa vallas Kõrveküla ja Jäneda külas.

(2) Kaitseala välis- ja vööndite piirid on esitatud kaardil määruse lisas⁴.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

§ 4. Kaitse alla võtmise ja piirangute põhjendused

Määruse seletuskirjas⁵ on esitatud põhjendused:

- 1) kaitse alla võtmise eesmärkide vastavuse kohta kaitse alla võtmise eeldustele;
- 2) loodusobjekti kaitse alla võtmise otstarbekuse kohta;
- 3) kaitstava loodusobjekti tüübi valiku kohta;
- 4) kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piiride kulgemise kohta;
- 5) kaitsekorra kohta.

2. peatükk KAITSEKORRA ÜLDPÕHIMÕTTED

§ 5. Lubatud tegevus

(1) Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi ning püüda kala kogu kaitsealal, välja arvatud § 12 punktis 4 sätestatud ajal sihtkaitsevööndis.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 tähenduses loetakse kaitsealal viibimiseks ka kaitse-eeskirjaga lubatud tegevusi sihtkaitsevööndis. Viibimise ajalisi piiranguid ei kohaldata järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

(3) Telkimine ja lõkke tegemine on lubatud õuemaal ja kohtades, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Muudel juhtudel on telkimine ja lõkke tegemine lubatud kaitseala valitseja nõusolekul.

(4) Kaitsealal on lubatud:

- 1) sõidukiga sõitmine teedel;
- 2) jalgrattaga ja kergliikuriga sõitmine radadel, välja arvatud § 12 punktis 4 sätestatud ajal sihtkaitsevööndis;
- 3) punktides 1 ja 2 nimetamata juhtudel sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ning kaitse-eeskirjaga lubatud tegevusel, sealhulgas liinirajatiste hooldamisel, piiranguvööndis metsa- ja põllumajandustöödel ning ehitiste hooldamisel.

(5) Kaitsealal on lubatud jahipidamine, välja arvatud linnujaht ning jahipidamine § 12 punktis 4 sätestatud ajal sihtkaitsevööndis.

(6) Kaitsealal on lubatud mootorita ujuvvahendiga sõitmine. Mootoriga ujuvvahendiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

§ 6. Keelatud tegevus

Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid;
- 3) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 4) lubada ehitada ehitusteatis kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, sealhulgas lubada püstitada või laiendada lautrit või paadisilda;
- 5) anda projekteerimistingimusi;
- 6) anda ehitusluba;
- 7) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda veeluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatis;
- 8) jahiulukeid lisasöötä.

§ 7. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

(2) Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse suhtes.

3. peatükk SIHTKAITSEVÖÖND

§ 8. Sihtkaitsevööndi määratlus

(1) Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate koosluste säilitamiseks.

(2) Kaitsealal on kolmteist sihtkaitsevööndit:

- 1) Iiripilli sihtkaitsevöönd;
- 2) Kilingi sihtkaitsevöönd;
- 3) Liivoja sihtkaitsevöönd;
- 4) Põhjaku sihtkaitsevöönd;
- 5) Aegviidu sihtkaitsevöönd;
- 6) Jaaniveski sihtkaitsevöönd;
- 7) Jänijõe sihtkaitsevöönd;
- 8) Kakerdaja sihtkaitsevöönd;
- 9) Kautla sihtkaitsevöönd;
- 10) Kodru sihtkaitsevöönd;
- 11) Seli sihtkaitsevöönd;
- 12) Tarvasjõe sihtkaitsevöönd;
- 13) Jäneda sihtkaitsevöönd.

§ 9. Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk

(1) Aegviidu, Iiripilli, Jaaniveski, Jänijõe, Kakerdaja, Kautla, Kilingi, Kodru, Liivoja, Põhjaku, Seli ja Tarvasjõe sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on niidu-, magevee-, soo- ja metsakoosluste loodusliku seisundi taastamine ja säilitamine, elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse.

(2) Jäneda sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on Sinijärve allikate, allikasoo- ja metsakoosluste loodusliku seisundi taastamine ja säilitamine, elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse.

§ 10. Lubatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni kümne osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas ja kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud:

- 1) rohkem kui kümne osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas ja rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud;
- 2) kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus;
- 3) koosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile;
- 4) loodusliku veerežiimi taastamine;
- 5) olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd;
- 6) olemasolevate ehitiste hooldustööd.

§ 11. Vajalik tegevus

Sihtkaitsevööndis on vajalik:

- 1) poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks niitmine, loomade karjatamine ning puu- ja põõsarinde kujundamine ja harvendamine;
- 2) sookoosluste taastamiseks kraavide sulgemine;
- 3) maastikuilme säilitamiseks vaadete avamine.

§ 12. Keelatud tegevus

Sihtkaitsevööndis on keelatud, arvestades käesoleva määrusega sätestatud erisustega:

- 1) majandustegevus;
- 2) loodusvarade kasutamine;
- 3) uute ehitiste püstitamine, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul tee, tehnovõrgu rajatise või tootmisotstarbeta rajatise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks, kusjuures kaitseala tarbeks rajatise püstitamisel ehituskeeluvööndisse ei laiene ehitisele kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld;
- 4) inimeste viibimine väljaspool teid ja Jägala jõge Kautla, Kilingi ja Põhjaku sihtkaitsevööndis 15. veebruarist 31. juulini ning Liivoja sihtkaitsevööndis 15. märtsist 31. augustini.

4. peatükk PIIRANGUVÖÖND

§ 13. Piiranguvööndi määratlus

(1) Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse.

(2) Kaitsealal on Kõrvemaa piiranguvöönd.

§ 14. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on maastikuilme, sealhulgas asustusstruktuuri, pinnavormide, magevee elupaikade, poollooduslike koosluste ja elustiku mitmekesisuse säilitamine ning kaitsealuste liikide kaitse.

§ 15. Lubatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on lubatud:

- 1) majandustegevus, arvestades käesoleva määrusega sätestatud erisusi;
- 2) kuni 100 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja nõusolekul tähistamata kohas.

(2) Piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud:

- 1) rohkem kui 100 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja nõusolekul tähistamata kohas;
- 2) ehitise püstitamine;
- 3) lageraie hall-lepikutes langi pindalaga kuni üks hektar;
- 4) turberaie langi pindalaga kuni kaks hektarit.

(3) Elustiku mitmekesisuse säilitamiseks tuleb raiel ühe hektari kohta jätta alles vähemalt 20 tihumeetrit kasvavaid puid või nende säilinud püstiseisvaid osi, mis ei kuulu koristamisele ja jäävad metsa alaliseks. Elustiku mitmekesisuse tagamiseks alles jäetavad puud valitakse eri puuliikide esimese rinde suurima diameetriga puude hulgast, eelistades kõvalehtpuid, mände ja haabasid, samuti eritunnustega, nagu põlemisjälgede, õõnsuste, tuuleluudade või suurte okstega puid.

§ 16. Vajalik tegevus

Piiranguvööndis on vajalik:

- 1) poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ning liigikoosseisu tagamiseks niitmine, loomade karjatamine ning puu- ja põõsarinde kujundamine ja harvendamine;
- 2) maastikuilme säilitamiseks vaadete avamine.

§ 17. Keelatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on keelatud:

- 1) uue maaparandussüsteemi rajamine;
- 2) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine;
- 3) maavara kaevandamine, välja arvatud Kurissaare karjääri Kurissaare-3 mäeeraldise kasutamine kuni 2023. aastani;
- 4) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- 5) biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine, välja arvatud põllu- ja õuemaal.

(2) Piiranguvööndis on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja võib lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab.

5. peatükk LÕPPSÄTTED

§ 18. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

§ 19. Määruse kehtetuks tunnistamine

Vabariigi Valitsuse 5. mai 2004. a määrus nr 183 „Kõrvemaa maastikukaitseala kaitse-eeskiri” tunnistatakse kehtetuks.

§ 20. Menetluse läbiviimine

Määruse menetlus viidi läbi keskkonnaministri 13. juuni 2019. a käskkirjaga nr 1-2/19/433 algatatud haldusmenetluses, mille ülevaade koos ärakuulamise tulemustega on esitatud käesoleva määruse seletuskirjas.

§ 21. Vaidlustamine

Määrust on võimalik vaidlustada, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras, osas, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused, mis puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist.

¹ EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) ning Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25).

² Kaitseala on moodustatud Eesti NSV Ministrite nõukogu 11. juuli 1957. a määrusega nr 242 „Abinõudest looduskaitse organiseerimiseks Eesti NSV-s” punkt 1 lõige b alusel keelualana. Maastikuline keeluala nimetati ümber ENSV Ministrite Nõukogu 26. oktoobri 1971. a määruse nr 493 punkt 2 alusel Kõrvemaa riiklikuks maastikukaitsealaks. Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 1 alapunktist 20 hõlmab kaitseala Kõrvemaa linnuala ja punkti 2 alapunktist 158 Kõrvemaa loodusala, kus tegevuse kavandamisel tuleb hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi.

³ Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

⁴ Kaitseala välis- ja vööndite piirid on kantud määruse lisas esitatud kaardile, mille koostamisel on kasutatud Eesti põhikaarti (möötkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid. Kaardiga saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris (register.keskkonnainfo.ee) ja maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

⁵ Seletuskirjaga saab tutvuda Keskkonnaministeeriumi veebilehel www.envir.ee.

Kaja Kallas
Peaminister

Madis Kallas
Keskkonnaminister

Taimar Peterkop
Riigisekretär

Lisa. Kõrvemaa maastikukaitseala